

Total No. of Printed Pages: 02

SUBJECT CODE NO:- A-1123
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. S.Y. (Sem-IV)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – VII
(Gadya Kavya - Shuknasopadesh)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks:50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q.1 Translate any three of the following
 खालीलपैकी कोणत्याही तीनचे भाषांतर करा.

15

- १) ग्रहैरिव गृह्यन्ते । भूतैरिवा भिभूयन्ते ।
 मन्त्रैरिवावेश्यन्ते । सत्वैरिवावष्टभ्यन्ते ।
 वायुनेव विडम्बन्ते । पिशाचैरिव ग्रस्यन्ते ।
 मदनशरैर्मर्माहता इव मुखभंगसहसाणी कुर्वते ।
 धनोष्मणा पच्यमाना । इव विचेष्टन्ते ।
- २) सर्वथा कल्याणैः पित्रा क्रियमाण मनुभवतु
 भवान्नवयौवराज्याभिषेकमङ्गलम् ।
 कुलक्रमागतामुद्धह पूर्वपुरुषैरूढां धुरम् ।
 अवनमय वृषातां शिरांसि । उन्नमय स्वबन्धुवर्गम् ।
 अभिषेकानन्तरं च प्रारब्धदिग्विजयः परिभ्रमन्
 विजितामापि तव पित्रा । सप्तवृष भूषणां
 पुनर्विजयस्व वसुन्धराम ।
- ३) सरस्वतीपरिगृहीतमिर्ष्येव नालिङ्गति
 जनम् । गुणवन्तम् अपवित्रामिव न स्पृशति ।
 उदारसत्वम् अमङ्गलमिव न बहु मन्यते ।
 सुजनम् अनिमित्तमिव न पश्यति । अभिजातम्
 अहिमिव लङ्घयाती । शूरं कण्टकम् इव परिहरति ।
- ४) विरला हि तेषाम् उपदेष्टारः । प्रतिशब्दक इव
 राजवचनम् अनुगच्छति जनो भयात् ।
 उद्दामदर्पश्वयथुस्थगितश्रवणविवराश्च उपदिश्यमानम्
 अपि ते न श्रुण्वन्ति । श्रुण्वन्तोपि च गजनिमीलितेन
 अवधीरयन्तः खेद्यान्ति हितोपदेशदायिनोगुरुन् ।

Q.2 Explain with reference to the context any two of the following.
खालीलपैकी कोणत्याही दोनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

10

- १) अपरिणामोपशामो दारुणो लक्ष्मीमदः ।
- २) गन्धर्वनगरलेखेव पश्यत एव नश्यति ।
- ३) भवादृशा एव भवन्ति भजनानि उपदेशानाम् ।

Q.3 Write critical paragraph on any two
कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

10

- १) गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति ।
- २) लक्ष्मीची चंचलता , चंचलता of लक्ष्मी
- ३) शुकनास

Q.4 Explain in your own words the description of लक्ष्मी given by बाण भट्ट
बाण भट्टाने केलेले लक्ष्मीचे वर्णन आपल्या शब्दात स्पष्ट करा.

15

OR अथवा

बाणाने वर्णिलेली अनर्थ परंपरा सविस्तर स्पष्ट करा.
Explain the अनर्थ परम्परा described by बाण

Total No. of Printed Pages: 04

SUBJECT CODE NO:- C-3013
FACULTY OF COMMERCE AND MANAGEMENT
B.Com. (CBCGS) S Y. (Sem-III)
Examination November/December-2022
Sanskrit (SL) Paper – III
(Girvan Manjari-A)

[Time: Three Hours]

[Max. Marks:80]

N.B Please check whether you have got the right question paper.
 1) Q.1 is compulsory.
 2) Solve any 4 questions from 2 to 7.

प्र.१ A) Write multiple choice questions (any five)

अ) कोणतेही पाच बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा.

१) चर्पट पत्रजरिकास्तोत्रस्य रचनाकारः कः?

अ) कालिदासः   ब) आद्यशंकराचार्यः   क) माद्यः

२) योगस्य कति अङ्गानि सन्ति?

अ) दश   ब) अष्ट   क) पञ्च

३) शिवराजगुणवर्णनस्य कर्ता कः?

अ) औरंगजेबः   ब) अफजलखानः   क) तानरङ्गः

४) विभीदकः नाम?

अ) वृक्षम्   ब) अक्षः   क) इरिणः

५) पृथिव्यां कति रत्नानि सन्ति?

अ) जीणि   ब) शतानि   क) सहस्रानि

६) अजीर्णं भेषजं किम्?

अ) वारि   ब) वह्निः   क) अमृतम्

B) Answer in one sentence (any five)

एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)

1) How to drink the water?

पाणी कसे प्यावे?

2) What is behind the imagination of चर्पट पत्रजरिकास्तोत्रम्

आद्य शंकराचार्यानां चर्पट पत्रजरिकास्तोत्राची कल्पना कशी सुचली?

3) अक्षः Is similar to which deity?

अक्षाचे कोणत्या देवाशी एकरूपत्व कल्पिले आहे?

- 4) Write the Eight अंग of Yoga
योगाच्या आठ अंगांची नावे सांगा?
- 5) 'From which book the lesson' शिवराजगुणवर्णनम् is included
शिवराजगुणवर्णनम् हा गद्य पाठ कोणत्या काव्यातून उद्धृत केला आहे?
- 6) Who wrote the book 'कौटिलीयम् अर्थशास्त्रम्'?
कौटिलीयम् अर्थशास्त्रम् या ग्रंथाची रचना कोणी केली?

C) Fill in one blanks (any five)

क) रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही पाच)

- १) कृत्स्नं हि शास्त्रमिदम् _____ ।
अ) इन्द्रियजयः   ब) इन्द्रियपराजयः   क) इन्द्रियविषयः
- २) _____ यथार्थे वाङ्मनश्चेति।
अ) सत्यं   ब) असत्यं   क) सत्यासत्यं
- ३) देव, प्रोक्तमत्र विषये भगवता _____
अ) शालिहोत्रेण   ब) वानरेण   क) सूपकारेण
- ४) पुनरपि जननीजठरे _____ ।
अ) भजनम्   ब) शयनम्   क) मरणम्
- ५) नवा _____ मुखेमुखे ।
अ) मतिः   ब) वाणी   क) प्रजा
- ६) धर्मादि शास्त्राणि पपाठ _____ ।
अ) शिवराजः   ब) भीमः   क) चन्द्रभूपती

D) Write true or false (any five)

चूक की बरोबर ते लिहा. (कोणतेही पाच)

- १) पीत्वा रसं समुद्राणां द्यौः प्रसूते धान्यम् ।
- २) इह संसारे खलु दुस्तारे कृपयापारे पाहि नीरे ।
- ३) अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमित् कृषस्व ।
- ४) धन्यास्ते ये न पश्यन्ति देशभङ्गं कुलक्षयम् ।
- ५) तत्रहिंसा सर्वथा सर्वदा सर्वभूतानामनभिद्रोहः ।
- ६) स एव वीर-वार-नरः ।

प्र.२ Translate any three of the following

१५

- १) व्यासभाष्यम् – तत्र हिंसा सर्वथा सर्वदा सर्वभूतानामनभिद्रोहः । उत्तरे च यमनियमास्त-
न्मूलास्तास्त्रिध्दीपरतयैव तत्प्रतिपादनाय
प्रतिपाद्यन्ते । तदवदातरूपकरणायैवो पादीयन्ते ।
तथा चोक्तम् – स खल्वयं ब्राह्मणो यथा
तथा व्रतानि बहुनि समा दिस्सते तथा तथा
प्रमादकृतेभ्यो हिंसानिदानेभ्यो निवर्त्तमान्वस्तामे-
वावदातरूपामहिंसां करोति ।
- २) यथाभूमिस्तथा तोयं यथा बीजं तथाडडकुरः ।
यथा देशस्तथा भाषा यथा राजा तथा प्रजाः ॥
पिण्डे पिण्डे मतिर्भिन्ना कुण्डे कुण्डे नवं पयः ।
जातौ जातौ नवाचारा नवा वाणी मुखे मुखे ॥
- ३) सर्वं परित्यज्य दृढव्रतेन स्वाध्यायनिष्ठेन मया हि भाष्यम् ।
एवं विचिन्त्य प्रययौ स निद्रां तन्निग्रहो निश्चल वज्रलेपः ॥
सौख्यं – प्रवृत्तिं च निरस्य तेन लब्धं हि मन्येडपरमेव जन्म ।
अन्येघुरारभ्य स सर्वकालं स्वाध्यायरूपं तप आचचार ।
- ४) एते चान्ये च बहवः शत्रुषड्वर्गमाश्रिताः ।
सबन्धुराष्ट्रा राजानो विनेशुरजितेन्द्रियाः ॥
शत्रु षड्वर्गमुत्पृज्य जामदग्न्यो जितेन्द्रियः ।
अम्बरीषश्च नाभागो बुभुजाते चिरं महीम् ॥

प्र.३ Explain with reference to the context any three

१५

खालीलपैकी कोणत्याही तीनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

- १) अहिंसा सत्यास्तेय ब्रह्मचर्या परिग्रहा यमाः ।
- २) अकृत्येषु नियोज्यन्ते भ्राम्यते दुर्गेमेष्वपि ॥
- ३) अथाऽत्र सङ्ग्रामे कस्य विजयः सम्भाव्यते?
- ४) प्राप्ते सन्निहिते मरणे नहि नहि रक्षति डुकृत्र करणे ।

प्र.४ Write the story चन्द्रभूपतीकथा in detail with its moral.

१५

चन्द्रभूपतीकथा सविस्तर लिहून तिचे तात्पर्य स्पष्ट करा.

- प्र.५ Explain the thoughts of शंकराचार्य described in चर्पट पत्रजिकास्तोत्राम्
चर्पट पत्रजिकास्तोत्राच्या आधारे शंकराचार्याचे विचार स्पष्ट करा. १५
- प्र.६ Write critical analysis of अक्षसूक्त in detail
अक्षसूक्ताचे विवेचक रसग्रहण करा. १५
- प्र.७ Write critical paragraph on any two
कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा. १५
- १) अन्नजलविज्ञानीयम्।
  - २) भीमस्य ज्ञानार्जनम्।
  - ३) इन्द्रियजयः।

Total No. of Printed Pages: 3

SUBJECT CODE NO: - CA-1607
FACULTY OF HUMANITIES
B.A F.Y (Sem-I)
Examination December/January-2022-23
Sanskrit (Opt.) - I Arshkavya

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks: 40]

N. B

Please check whether you have got the right question paper.

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Use Only blue or blank pen only
- 3) Use pencil for diagram
- 4) Use of any signs, attracting, attentions, is prohibited
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
- 2) फक्त निळा व काळ्या पेनचाच वापर करावा.
- 3) आकृत्यासाठी पेन्सिलचा वापर करावा.
- 4) कोणतीही लक्षवेधक वा सांकेतिक खूण करण्यास प्रतिबंध आहे.

प्रश्न 1. अ) Answer multiple choice questions (attempt all)

05

खालील बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा

- 1) रामाच्या पित्याचे नाव काय?
What is the Name Father of Rama?
१) कण्व 2) वीरसेन 3) दशरथ ४) नारद
- 2) महर्षी वाल्मिकींना रामायण लिहिण्याचा उपदेश कोणी दिला?
Who advised Maharshi Valmiki to write Ramayana?
१) नारद 2) कण्व 3) व्यास ४) कणाद
- 3) 'आरामतडागमहात्म्यवर्णनम्' या अध्यायात कोणा-कोणात संवाद झाला आहे?
आरामतडागमहात्म्यवर्णनम् has been discussed somewhere in the chapter
१) यम-नचिकेत 2) भीष्म-युधिष्ठिर 3) अर्जुन-भीम ४) राम-लक्ष्मण
- 4) अयोध्या नगरीला कोणत्या नगरीची उपमा दिलेली आहे.
Ayodhya city is compared to which city?
१) अलकानगरी 2) स्वप्ननगरी 3) स्वर्गनगरी ४) अमरावती
- 5) राजा दशरथाचे किती अमात्य होते?
How many अमात्य of king Dashratha?
१) १० 2) ०६ 3) ०७ ४) ११

प्रश्न 1. ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा (सर्व अनिवार्य)

05

Answer in a sentences (attempt all)

- 1) 'मानिषाद प्रतिष्ठां त्वमगम् _____' हा शाप कोणी दिला
Who gave this curse मा निषाद प्रतिष्ठां त्वमगम् _____
- 2) दशरथाला किती पुत्र होते?
How many son's of King Dashratha?
- 3) भरतनंदन कोणास म्हटले आहे?
Whose said भरतनंदन?
- 4) जलदान श्रेष्ठदान आहे असे कोण म्हणाले?
Who said Donation of water is the best charity
- 5) 'उच्चैःश्रवा' कोणाचे नाव आहे
Whose name of 'उच्चैःश्रवा'?

प्रश्न २ रा संकल्पना, संज्ञा, घटक, घटना तथा संदर्भासह स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन)

१०

Explain concept, terms, units, events and detail sentence (any two)

- १) मा निषाद प्रतिष्ठां त्वमगम् _____
- २) रम्या रामायणी कथा |
- ३) वृक्षदं पुत्रवद् वृक्षास्तारयन्ति पदम तु |
- ४) अग्नीहोम फलं तस्य फलमाहुर्मनीषिणः |

प्रश्न ३ रा थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

१०

Attempt answer in short (any two)

- १) वृक्षसंवर्धनाचे महत्व स्पष्ट करा.
Explain the Importants of वृक्षसंवर्धन तडागनिर्मितीचे
- २) संक्षिप्तात वर्णन करा.
Explain in short of तडागनिर्माण.
- ३) बालकाण्डाच्या पाचव्या सर्गाचे वर्णन करा
Explain the fifth quanta of बालकाण्ड
- ४) राजा दशरथाचे अमात्य
अमात्य of king Dashratha?

प्रश्न ४ था सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही एक)

१०

Answer in Details (any one)

१) वृक्षांचे प्रकार व फायदे लिहा

Write Importance and type of trees.

२) अयोध्यानगरीचे सविस्तर वर्णन करा.

Explain details of city.

Total No. of Printed Pages: 2

SUBJECT CODE NO: - CA-1608

FACULTY OF HUMANITIES

B.A F.Y. (Sem-I)

Examination December/January-2022-23

Sanskrit (Opt.) - II Sanskrit Vyakran Parampara

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks: 40]

Please check whether you have got the right question paper.

N. B

1) All questions are compulsory.
सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

Q1 A)

Answer multiple choice questions (attempt all)

05

खालील बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा (सर्व अनिवार्य)

- 1) एकमात्रो भवेद् _____ ।
अ) दीर्घः   ब) ह्रस्वः   क) प्लुतो
- 2) अकुहविसर्जनीयानां _____ ।
अ) कण्ठः   ब) तालु   क) मुर्धा
- 3) माहेश्वर सुत्राणि _____ ।
अ) 10   ब) 12   क) 14
- 4) आभ्यन्तर यात्रा: _____ ।
अ) 05   ब) 11   क) 10
- 5) सुप्तिङ.न्तं _____ ।
अ) संहिता   ब) संयोगः   क) पदम्

B)

Answer in sentence (attempt all)

05

एका वाक्यात उत्तरे लिहा (सर्व अनिवार्य)

- 1) अक् प्रत्याहारं लिखतु ।
- 2) एच् प्रत्याहारं लिखतु ।
- 3) हश् प्रत्याहारं लिखतु ।
- 4) झष् प्रत्याहारं लिखतु ।
- 5) शल् प्रत्याहारं लिखतु ।

- Q2 Explain the (any two) 10
 सूत्र स्पष्ट करा (कोणतेही दोन)
 1) परः सन्निकर्षः संहिता ।
 2) अणुदित्सवर्णस्य चाप्रत्ययः ।
 3) तुल्यास्य प्रयत्नं सर्वणम् ।
 4) उच्चैरुदात्तः।
- Q3 Attempt answer in short (any two) 10
 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)
 Word limitation 60 minimum for each answer
 प्रत्येक प्रश्नास शब्दमर्यादा किमान 60 शब्द.
 1) पाणिनी ।
 2) वार्तिक ।
 3) भर्तृहरी ।
 4) नागेशभट्ट।
- Q4 Answer in detail any one 10
 सविस्तर उत्तर लिहा (कोणतेही एक)
 1) Write a detailed note on महाभाष्य giving detailed information about पतंजली.
 पतंजली विषयी सविस्तर माहिती देऊन त्यांच्या महाभाष्य ग्रंथावर सविस्तर टीप लिहा.
 2) Write a detailed note on वैयाकरण सिद्धान्त कौमुदी giving detailed information about भट्टोजी दीक्षित
 भट्टोजी दीक्षितांविषयी सविस्तर माहिती देऊन त्यांच्या वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदीवर दीर्घ टीप लिहा.

Total No. of Printed Pages: 2

SUBJECT CODE NO:- A-1063
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. T.Y.(Sem-V)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – IX
Vaidic Suktē

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks:50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q.1 Translate any two

10

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे भाषांतर करा.

- १) चन्द्रमा मनसो जातश्चसोः सूर्यो अजायत
मुखादिन्द्ररचाग्निश्च प्राणाहवायुर जायत ॥
- २) येन कर्माण्यपसोमनीषिणो
यज्ञे कृण्वन्ति विदयेसु धीराः ।
यदपूर्वं यक्षमन्तः प्रजानां
तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥
- ३) आपो हिष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन ।
महे रणाय चक्षसे ॥

Q.2 Write critical paragraph on any two of the following

10

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

- i) philosophy in दीर्घायुष्यसूक्त
दीर्घायुष्य सूक्तातील तत्वज्ञान
- ii) दिवो दुहिता ज्योतिषागात् ।
- iii) मित्रस्य चक्षुसा समीक्षामहे ।

Q.3 Explain the importance of 'अग्निसूक्त' and critically appreciate the 'अग्निसूक्त'
अग्निसूक्ताचे महत्व स्पष्ट करून अग्निसूक्ताचे रसग्रहण करा.

15

OR/ (किंवा)

Explain the importance of 'पर्जन्यसूक्त' and critically appreciate the 'पर्जन्यसूक्त'
पर्जन्यसूक्ताचे महत्व स्पष्ट करून पर्जन्यसूक्ताचे रसग्रहण करा.

Q.4 Explain with reference to the context any three of the following

15

खालीलपैकी कोणत्याही तीनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

- १) यशसं वीरवत्तमम् ।
- २) ऋचः सामानि जज्ञिरे ।
- ३) शं न इन्द्रावरुणा रातहव्या ।
- ४) साधु प्रजानतीव न दिशोमिनाति ।

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1049
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. F.Y. (Sem-I)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – I
(Arshakavya)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks: 50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q.1 Translate any three of the following.

15

खालीलपैकी तीन श्लोकांचे भाषांतर करा.

- i) देवा मनुष्यगन्धर्वाः पितरोरगराक्षसाः ।
 स्थावराणि च भूतानि संश्रयन्ति जलाशयम् ॥
 तस्मात् तांस्ते प्रवक्ष्यामि तडागे ये गुणाः स्मृताः ।
 या च तत्र फलावप्तिः ऋषिभिः समुदाहता ॥
- ii) स कुलं तारयेत् सर्वे यस्य खाते जलाशये ।
 गावः पिबन्ति पानीयं साधवश्च नराः सदा ॥
 तडागे यस्य गावस्तु पिबन्ति तृषिता जलम् ।
 मृगपक्षिमनुष्याश्च सोऽश्वमेधफलं लभते ॥
- iii) कोशलो नाम मुदितः स्फीतो जनपदो महान् ।
 निविष्टः सरयूतीरे प्रभूतधनधान्यवान् ॥
 अयोध्या नाम नगरी तत्रासील्लोकविश्रुता ।
 मनुना मानवेन्द्रेण या पुरी निर्मिता स्वयम् ॥
- iv) अष्टो बभूवूर्वीरस्य तस्यामात्या यशस्विनः ।
 शुचयश्चानुरक्ताश्च राजकृत्येषु नित्यशः ॥
 धृष्टिर्जयन्तो विजयः सुराष्ट्रो राष्ट्रवर्धनः ।
 अकोपो धर्मपालश्च सुमन्त्रश्चाष्टमोऽर्थवित् ॥

Q.2 Write critical paragraph on any two.
कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

10

- i. कौत्र्यवधः।
- ii. जलाशय निर्माणाचे महत्व।
- iii. रामायणकारः वाल्मिकी।

Q.3 Write critical paragraph on any two.
कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

10

- i. राजा दशरथ
- ii. जलाशय निर्माणाचे फल
- iii. महर्षी व्यास।

Q.4 बालकांडामधील सहाव्या सर्गाचे रसग्रहण करा.
Enjoy the sixth canto of Balakanda.

15

OR

जलाशय निर्माण व वृक्षसंवर्धनाचे महत्व तुमच्या शब्दात स्पष्ट करा.

Explain in your own words the importance of reservoir construction and arboriculture.

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1050
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. F.Y. (Sem-I)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – II
(Sanskrit Vyakran Parampara)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks: 50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q.1 A) Explain any three सूत्रा's from the following कोणत्याही तीन सूत्रांचे स्पष्टीकरण करा. 12

- १) सुप्तिङन्तं पदम्
- २) उच्चैरुदात्तः।
- ३) अदर्शनं लोपः।
- ४) अणुदित्सवर्णस्य चाप्रत्यय।

B) Make the प्रत्याहार (any eight) प्रत्याहार तयार करा (कोणतेही आठ)

- १) अच्
- २) अश्
- ३) इक्
- ४) एच्
- ५) हल्
- ६) यण्
- ७) वश्
- ८) खर्
- ९) शर्

08

Q.2 Give introduction of any three वैयाकरणा's
संस्कृत व्याकरणकरांचा परिचय द्या (कोणतेही तीन)

15

- १) पतञ्जलिः।
- २) नागेशभट्टः।
- ३) भर्तृहरिः।
- ४) वरदराजः।

Q.3 Give introduction of any three books of grammar
व्याकरणग्रंथाचा परिचय द्या (कोणतेही तीन)

15

- १) अष्टाध्यायी।
- २) वार्तिकविचार।
- ३) सिध्दान्तकौमुदी।
- ४) परमलघुममञ्जुषा।

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1095
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. F.Y. (Sem-II)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – III
(Sanskrit Natak - Pratima)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks:50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q.1 Translate any two.

10

कोणत्याही दोहोंचे भाषांतर करा.

- १) आरब्धे पटहे स्थिते गुरुजने भद्रासने लङ्घिते
 स्कन्धोच्चारणनम्यमानवदनप्रच्योतितोये पटे।
 राज्ञाहूय विसर्जिते मयि जनो धैर्येण मे विस्मितः
 स्वः पुत्रः कुरुते पितुर्यदि वचः कस्तत्र भो विस्मयः॥
- २) एते ते दैवतानामसुरपुरवधे गच्छन्त्यभिसरी-
 मेते ते शक्रलोके सपुरजनपदा यान्ति स्वसुकृतैः।
 एते ते प्राप्नुवन्तः स्वभुजबलजितां कृत्स्नां वसुमती-
 मेते ते मृत्युना ये चिरमनवसि ताश्छन्दं मृगयता॥
- ३) रामं वा शरणमुपेहि लक्ष्मणं वा
 स्वर्गस्थं दशरथमेव वा नरेन्द्रम्।
 किं वा स्थात् कुपुरुषसंश्रितैर्वचोभिः
 न न्याघ्रं मृगशिशर्वः प्रधर्षयन्ति॥

Q.2 Give reference to the context any two

10

कोणत्याही दोनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

- १) राज्ञः शनैरभिहितं च न चास्मि राजा।
- २) जनकनृपसुतां तां हर्तुकामः प्रयामि।
- ३) चीरमेकाकिना बद्धं चीरे खल्वसि मत्सरी।

Q.3 Give explanatory notes on any two.

10

कोणत्याही दोनवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

- १) लक्ष्मणाची व्यक्तिरेखा
 व्यक्तिरेखा of लक्ष्मण

- २) प्रतिमाग्रहम्
३) जटायु-रावण-युद्धप्रसङ्गः।

Q.4 Give critical appreciation of पंचमः अङ्कः
पाचव्या अंकाचे विवेचक रसग्रहण करा.

10

Or/अथवा

Describe how भास changes the personalities of main characters.
भासाने नाटकांतील मुख्य पात्रांच्या व्यक्तिमत्वात केलेले बदल स्पष्ट करा.

Q.5 Give critical appreciation of प्रथम अंक.
पहिल्या अंकाचे विवेचक रसग्रहण करा.

10

Or/अथवा

Give the relevance of प्रतिमाग्रहम् and the title of the drama.
प्रतिमाग्रहाचा आणि नाटकाच्या शीर्षकाचा संबंध स्पष्ट करा.

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1096
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. F.Y. (Sem-II)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – IV
(Sanskrit Katha Sahitya)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks:50]

Please check whether you have got the right question paper.

Q.1 Translate any two of the following. 10
 खालीलपैकी कोणत्याही दोनचे भाषांतर करा.

- 1) अस्ति चम्पकाभिधानयां नगर्यां परिव्राजका-वसथः । तत्र चूडाकर्णो नाम परिव्राट् प्रतिवसाति । स च भोजनावशिष्टासात्रसहितं भिक्षापात्रं नागदन्तके ऽ वस्थाप्य स्वपिति । अहं च तदन्नम् उत्प्लुव्य प्रत्यहं भक्षयामि । अनन्तर तस्य प्रिय सुहृद् वीणाकर्णो नाम परिव्राजकः समायातः । तेन सह कथाप्रसंगावस्थितो मम त्रासार्थं जर्जर वंशखण्डेन चूडाकर्णो भूमिमताडयत् ।
- 2) तानीन्द्रियाष्यविकलानि तदेव नाम सा बुद्धिरप्रतिहता वचनं तदेव । अर्क्षोष्मणा विरहितः पुरुषः स एव अन्यः क्षणेन भवतीति विचित्रमेतत् ॥
- 3) विनाप्यर्थः वीरः स्पृशति बहुमानोन्नतिपदं समायुक्ते । उप्यर्थः परिभवपदं याति कृपणः । स्वभावा दुदभूतां गुण समुदायावाप्ति विषयां घृतिः सै हो किंश्चा धृतकान कमालो ऽपि लभते?

Q.2 Explain with reference to the context any two of the following. 10
 कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टिकरण करा.

- 1) न बन्धुमध्ये धनहीन जीवनम् ।
- 2) चक्रवत्परिवर्तन्ते दुःखानि च सुखानि च ।
- 3) यस्यार्थाः स हि पण्डितः ।

Q.3 Write short notes on any five of the following. 10
 खालीलपैकी कोणत्याही पाचवर संक्षिप्त टिपालीहा

- I) विनयं
- II) कठिनी
- III) नीलकण्ठः
- IV) अन्भयासः
- V) प्रदीपः
- VI) महात्मनः
- VII) लावण्यम्

Q.4 Write the gist of the story of 'वृद्धन्याग्र कथा'
वृद्धन्याग्र कथेचे तात्पर्य लिहा.

10

OR किंवा

Write the gist of the story of गृध्रमाजरियो: कथा
गृध्रमाजरियो: कथेचे तात्पर्य लिहा.

Q.5 Write the gist of the story of वायसदम्पतीकृष्णसर्पयो: कथा
वायसदम्पतीकृष्णसर्पयो: कथेचे तात्पर्य लिहा.

10

OR किंवा

Write the gist of the story of रजकगर्दभकुकराणां कथा
रजकगर्दभकुकराणां कथा कथेचे तात्पर्य लिहा.

Total No. of Printed Pages:1

SUBJECT CODE NO:-A-1079
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. S.Y (Sem-III)
Examination November/December-2022
Sanskrit (Opt.) – V
(Panchmahakavyancha Itihas)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks: 50]

Please check whether you have got the right question paper.

- Q. 1 Write critical paragraph on (any two) 15
 कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा
 1) अर्जुनाची पाशुपतास्त्रप्राप्ती
 अर्जुन Receiving पाशुपतास्त्र
 2) महाकाव्यलक्षणानि
 3) नैषधं विद्वदौषधम्
- Q. 2 Write short notes on (any three) 15
 1) दिलीपाचे व्रत
 Lent of दिलीप
 2) पार्वतीचे तपाचरण
 तपाचरण of पार्वती
 3) रतिविलापः
 4) शिशुपालः
- Q. 3 Explain in detail उमाबटूसंवादः 10
 उमाबटूसंवादाचे सविस्तर वर्णन करा
 OR
 किंवा
 Write in detail about भारवेरर्थगौरवम्
 'भारवेरर्थगौरवम्'- स्पष्ट करा
- Q.4 Summarized story of शिशुपालवधम् 10
 शिशुपालवधम् चे संक्षिप्त कथानक लिहा
 OR
 किंवा
 Explain the merits of रघुवंशम्
 'रघुवंशम्' चे महाकाव्यत्व सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1080
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. S.Y. (Sem-III)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – VI
(Raghuvansham)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks:50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q.1 Translate any three of the following.

15

खालीलपैकी कोणत्याही तीन श्लोकांचे भाषांतर करा.

- १) वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये।
जगतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ॥
ऋ सूर्यप्रभवो वंशः ऋ चाल्पविषया मतिः।
तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम्॥
- २) त्यागाय संभृतार्थानां सत्याय मितभाषिणाम्।
यशसे विजिगीषूणां प्रजायै गृहमेधिनाम्॥
शैशवे ऽभ्यस्तविद्यानां यौवने विषयैषिणाम्।
वार्धके मुनिवृत्तीनां योगेनान्ते तनुत्यजाम्॥
- ३) वैवस्वतो मनुर्नाम माननीयो मनीषिणाम्।
आसीन्महिक्षितामादयः प्रणवश्छन्दसामिव॥
तदन्वये शुद्धिमति प्रसुतः शुद्धिमत्तरः।
दिलीप इति राजेन्दुरिन्दुः क्षीरनिधाविव॥
- ४) व्यूढोरस्को वृषस्कन्धः शालप्रांशुर्महाभुजः।
आत्मकर्मक्षमं देहं क्षात्रो धर्म इवाश्रितः॥
सर्वातिरिक्तसारेण सर्वतेजोभिभाविना।
स्थितः सर्वोन्नतेनोर्वी क्रान्त्वा मेरुरिवात्मना॥

Q.2 Explain with reference to the context any two of the following.

10

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

- १) प्रतिबध्नातिहि श्रेयः पूज्यपूज्याव्यतिक्रमः।
- २) आराधयः सपत्नीकः प्रीता कामदुधा हि सा।
- ३) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघविपर्ययः।

Q.3 Write a critical paragraph on any two of the following.

10

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

- १) सुदक्षिणा।
- २) कामधेनुचा शाप।
- ३) महर्षी वसिष्ठ।

Q.4 Explain in your words the service rendered by King Dilip to Nandini.

15

राजा दिलीपाने केलेली नंदिनीची सेवा तुमच्या शब्दात विशद करा.

OR

Enjoy the first canto of Raghuvansha.

‘रघुवंशम्’ च्या प्रथम सर्गाचे रसग्रहण करा.

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1109
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. T.Y. (Sem-VI)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – XIII
Tatvadnyan

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks: 50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q. 1 Translate any two of the following. 10

खालीलपैली कोणत्याही दोहोंचे भाषांतर करा.

अ) हतो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीम् ।

तस्मादुत्तीष्ठ कौन्तेय युद्धाय कृतनिश्चयः ॥

सुखदुःखे समे कृत्वा लाभालाभौ जयाजयौ ।

ततो युद्धाय युज्यस्व नैवं पापमवाप्ससि ॥

आ) विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः ।

रसवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तत ॥

यततो ह्यपि कौन्तेय पुरुषस्य विपश्चितः ।

इन्द्रियाणि प्रमाथीनी हरन्ति प्रसभं मनः ॥

इ) क्लैब्यं मा स्मगमः पार्थ नैतत्त्वय्यूपपद्यते ।

क्षुद्रं हृदय दौर्बल्यं व्यक्तोत्तिष्ठ परन्तप ॥

कथं भीष्ममहं सङ्ख्ये द्रोणं च मधुसुदन ।

इषुभिः प्रतियोत्स्यामि पूजार्हावरीसुदन ॥

Q. 2 Write a critical paragraph on any three of the following. 15

खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

अ) भगवद् गीता परिचय

आ) निष्कामकर्मयोग

इ) स्थितप्रज्ञलक्षण

ई) श्रीकृष्णाचा क्षात्र धर्मपालनाचा उपदेश The उपदेश on क्षात्रधर्मपालन of श्रीकृष्ण.

Q.3 श्रीमद्भगगीतेच्या द्वितीय अध्यायातील विचार स्पष्ट करा. 15

Explain the thoughts in the second chapter of श्रीमद्भगगीता.

Or/अथवा

गीतेचा सांख्ययोग द्वितीय अध्यायाचा आधारे स्पष्ट करा.

Explain the सांख्ययोग of गीता with the help of गीता : second chapter.

Q.4 Explain with reference Any two of the following. 10

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

अ) नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोऽयं सनातनः ।

आ) प्रसादे सर्वदुःखाना हानिरस्योपजायते ।

इ) योगस्थकुरु कर्माणि सगडः त्यक्त्वा धनत्रय ।

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1110
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. T.Y. (Sem-VI)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – XIV
Natak (Abhidnyan shakuntalam)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks:50]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B
- i) Attempt all the Questions.
  - ii) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Translate any two
भाषांतर करा (कोणतेही दोन) 10

- 1) पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जलं युष्मास्वपीतेषु या
नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां स्नेहेन या पल्लवम् ।
आद्ये वः कुसुमप्रसूतिसमये यस्या भवत्युस्तवः
सेयं याति शकुन्तला पतिगृहं सर्वैरनु ज्ञायताम् ॥
- 2) मनोरथाय नारांसे; किं बाहो स्पन्दसे वृथा ?
पुर्ववधीरितं श्रेयो दुःखं हि परिवर्तते ॥
अर्धपीतस्तनं मातुरामर्दाक्लिष्टकेसरम् ।
प्रक्रीडितुं सिंहशिशुं बलात्कारेण कर्षति ॥
- 3) स्वप्नो नु, माया नु, मातीभ्रमो नु,
क्लिष्टं नु तावत्फलमेव पुण्यम् ?
असंनिवृत्यै तदतीतमेव
मनोरथा नाम तटप्रपाताः ॥

Q.2 Write a critical paragraph (any three)
विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणतेही तीन) 15

- 1) निसर्गकन्या शकुन्तला
- 2) धीवरप्रसङ्गः
- 3) कप्वमुनि
- 4) सानुमति

Q.3 अभिज्ञानशाकुन्तलम् च्या चौथ्या अंकाचे विवेचक रसग्रहण करा.
Write critical appreciation of the चतुर्थोङ्कः of अभिज्ञानशाकुन्तलम्

15

OR
किंवा

अभिज्ञानशाकुन्तलम् च्या सातव्या अंकाचे विवेचक रसग्रहण करा.
Write critical appreciation of the सप्तमोङ्कः of अभिज्ञानशाकुन्तलम्

Q.4 Explain with reference to the context (any two)
ससन्दर्भ स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)

10

- 1) ययातेरिव शर्मिष्ठा भर्तुर्बहुमता भव ।
- 2) नूनमनपत्यता मां वत्सलयति ।
- 3) स्वभाव एवैष परोपकारिणाम् ।

Total No. of Printed Pages: 2

SUBJECT CODE NO:- A-1124
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. S.Y. (Sem-IV)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – VIII
(Natak Sangeet Soubhadram)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks:50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q.1 Translate any three of the following.

15

खालीलपैकी कोणत्याही तीनचे भाषांतर करा.

- १) वशेगर्गमुनिर्मया स्थापितोऽयम्
 वरमतिथिनिश्चय इतः कृतस्तेन ।
 वरं परतो मंगलं दिनं नासीत्
 चातुर्मासस्यावधिः प्राप्तएवम्॥
- २) नगरे विवाह मण्डपालिगहन संवृत्ते
 पथि भूसितयोषापुरूषैरति चिराय्यते ।
 जनसंमर्दे वाद्यस्वनितैर्विराय्यते
 दक्षिणार्थे विप्रगणैस्तैस्त्वराय्यते ॥
- ३) भोजनसमये यतिना दृष्टा
 यदा सुभद्रा लावण्ययुता ।
 संमिता तच्चेतसो मूढता
 चेष्टा विविधा आचारिताः ॥
- ४) अरसिकमिदं दुकूलं
 तं सुन्दरदेहं विहायागतम् ।
 प्राणपतेः सस्नेहं
 संतोषेण मयेदं दत्तम् ॥

Q.2 Explain with reference to the context any two
कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण द्या.

10

- १) अत्र तु सर्व शान्तमिव प्रतिभाति ।
- २) मपि निरवधिकं ते प्रेम गुरो ।
- ३) न स दर्शनार्थं दूरस्थो दुर्लभो वा ।

Q.3 Write critical paragraph on any two
कोणत्याही दोनवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

10

- १) characteristics of बलराम
बलरामाची व्यक्तिरेखा
- २) संगीत सौभद्रातील रसवैचित्र्य
- ३) सौभद्रातील संगीत

Q.4 Give a critical appreciation on the Art IV on sangit soubhadram
संगीत सौभद्रातील चवथ्या अंकाचे रसग्रहण करा.

15

OR

संगीत सौभद्रातील सामाजिक परिस्थितीचे चित्रण करा.

Total No. of Printed Pages: 2

SUBJECT CODE NO:- A-1064
FACULTY OF HUMANITIES
B.A. T.Y. (Sem-V)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (Opt.) – X
Natyalakshan and Natak

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks:50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q.1 Translate any two of the following.

10

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे भाषांतर करा.

1) वाचं न मिश्रयति यद्यपि मद्बचोभिः
कर्ण ददात्यभिमुखं मयि भाषमाणे ।
कामं न तिष्ठति मदाननसंमुखीयं
भूयिष्ठमन्यविषया न तु दृष्टिरस्याः ॥

2) शमप्रधानेशु तपोधनेशु
गूढं हि दाहात्मकमस्ति तेजः ।
स्पर्शानुकुला इव सूर्यकान्ता-
स्तदन्यतेजो ऽ भिभवाद्भवान्ति ॥

3) सायंतने सवनकर्मणि संप्रवृत्ते
वेदी हुताशनवती परितः प्रयस्ताः ॥
छायाश्चरान्ति बहुधा भयमादधानाः
संध्यावयोदकपिशाः पिशिताशनानाम् ॥

Q.2 Write critical paragraph on any three.
कोणत्याही तीनवर विवेचक परिच्छेद लिहा

15

- १) अनसूया आणि प्रीयंवदा।
अनसूया and प्रियंवदा ।
- २) शकुंतलेचे निसर्गप्रेम।
निसर्गप्रेम of शकुंतला
- ३) सेनापतीने सांगितलेले मृगयेचे महत्त्व।
मृगयामहत्वं told by सेनापति ।
- ४) शाकुंतलेचे मङ्गलाचरण
मङ्गलाचरण of शाकुन्तलम् ।

Q.3 शकुन्तलाची आधारभूत कथा सांगून कालिदासांनी त्यात केलेले बदल स्पष्ट करा

15

explain the changes made by कालिदास by telling the basic story of शाकुंतल

OR, अथवा

अभिज्ञानशाकुन्तलम नाटक आणि नाट्यलक्षणे यावर सविस्तर निबंध लिहा.

write a detailed essay on अभिज्ञानशाकुन्तलम् and नाट्यलक्षणानि

Q.4 Give reference to the context any two.

10

कोणत्याही दोहाचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

- १) स्निग्धजनसंविभक्तं हि दुःखसह्यवेदनं भवति।
- २) दुरिकृताः खलु गुणैरुद्यानलता बनवताभिः
- ३) न परिहार्ये वस्तुनि पोरवानां मनः प्रवर्तते ।

Total No. of Printed Pages:4

SUBJECT CODE NO: - CC-3503
FACULTY OF COMMERCE AND MANAGEMENT
B.Com F.Y (Sem-I)
Examination December/January-2022-23
Sanskrit (SL) Paper - I (Subhashi Tani)

[Time: 3:00 Hours]

[Max. Marks: 80]

Please check whether you have got the right question paper.

N. B

1) Q.No.1 is compulsory.

प्रश्न १ ला अनिवार्य

2) Solve any 4 question from Q.2 to Q.7

प्रश्न २ ते ७ पर्यंतच्या प्रश्नांपैकी कोणतेही ४ प्रश्न सोडवा.

Q1 A) Write multiple choice questions (any five)

05

कोणतेही पाच बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा.

१) ----- वा त्यजेद् विद्याम् |

अ) सुखार्थी   ब) विद्यार्थी   क) लाभार्थी

२) न गुरोरधिकं ----- न गुरोरधिकं तपः |

अ) तत्त्वं   ब) महत्त्वं   क) सत्त्वं

३) धारिभ्यः के श्रेष्ठाः ?

अ) अज्ञानिनः   ब) ज्ञानिनः   क) ग्रन्थिनः

४) परस्परं के प्रशंसन्ति ?

अ) श्वानाः, मर्कटा   ब) गावः, महिष्यः   क) उष्ट्राः, गर्दभाः

५) सदा पूजाम् कः अपेक्षते ?

अ) जामाता   ब) शिवः   क) विष्णुः

६) दिवसेनैव तत्कुर्यात् येन रात्रौ ----- वसेत् |

अ) सुखम्   ब) दुःखम्   क) निराशः

Q1 B) Write answer in one sentence (any five)

05

एका वाक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही पाच)

१) पयोदानां स्थितिः कुत्र?

२) काव्यप्रयोजनानि कति भवन्ति ?

३) सुभाषित कार मतेन जीवलोकस्य कति सुखानि ?

- ४) जन्मप्रभृति गौर्नास्ति परं मार्जारः किं पिबति ?
 ५) पृथिव्यां कति रत्नानि ?
 ६) भिन्नसन्धाने कस्य प्रज्ञा व्यज्यते?

Q1 C) Fill in the blanks. (any five)

रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच)

- १) गुरुर्ब्रम्हा गुरु; ----- गुरुर्देवो महेश्वरः ।
 अ) शिवः   ब) विष्णुः   क) गणेशः
- २) ----- सर्वभूतेषु यः पश्यति स पण्डितः ।
 अ) मातृवत्   ब) लोष्ठवत्   क) आत्मवत्
- ३) गतानुगातिको लोकः न लोकः ----- ।
 अ) पारमार्थिकः   ब) सुखार्थी   क) विद्यार्थी
- ४) तदेव ----- प्रवदन्त्यनिष्टम् ।
 अ) सुखम्   ब) दुःखम्   क) हानिः
- ५) परोपकाराय ----- विभूतयः ।
 अ) असताम्   ब) सताम्   क) विजयताम्
- ६) ----- पाणिर्नतु कङ्कणेन ।
 अ) ग्रहणेन   ब) विनोदेन   क) दानेन

Q1 D) Write true or false. (any five)

चूक की बरोबर ते लिहा. (कोणतेही पाच)

- १) गौरवं प्राप्यते दानात् ।
 २) विव्दद्भिः पाषाण खण्डेषु रत्नसंज्ञा विधीयते ।
 ३) ज्ञानवान् एव सुखवान् ज्ञानवान् एव जीवति ।
 ४) सुचिन्तितं चौषधमातुराणां नाममात्रेणैव करोत्यरोगम् ।
 ५) उद्योगः न हि कर्तव्यः फलं मार्जारवत् भवेत् ।
 ६) सुखं हि सुखान्यनुभूय शोभते ।

Q2 Translate any three of the following.

15

खालीलपैकी तीनचे भाषांतर करा.

- १) संक्षेपात् कथ्यते धर्मो जनाः किं विस्तरेण वः ।
परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनम् ॥
श्लोकार्धेन प्रवक्ष्यामि यदुक्तं ग्रन्थकोटिभिः ।
परोपकारः पुण्याय पापाय परपीडनम् ॥
- २) काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम् ।
व्यसनेन च मुख्याणां निद्रया कलहेन वा ॥
अपरे काव्यसंसारे कविरेकः प्रजापतिः ।
यथास्मै रोचते विश्वं तथैव परिवर्तते ॥
- ३) ईच्छोद्योयथा दुःखमिच्छा शान्तिर्यथा सुखम् ॥
तथा न नरके नापि ब्रह्मलोके ऽ नुभूयते ।
सर्वं परवशं दुःखं सर्वमात्मवशं सुखम् ।
एतद्विद्यात् समायेन लक्षणं सुखदुःखयोः ॥
- ४) "क तिष्ठतः ते पितरौ मम इव"
इति अपर्णाया उक्ते परिहास पूर्वम् ।
क वा मम इव श्वशुरौ तव,
इति ताम् ईरयन् सस्मितम् ईश्वरो अब्यात् ॥

Q3 Explain with reference to the context (any three)

15

कोणत्याही तीनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

- १) शिरसा श्लाघते पूर्वं परं कण्ठे नियच्छति ।
- २) क्षणे नष्टे कुतो विद्या कणे नष्टे धनम् ।
- ३) वेदान्ताम्बुजसूर्याय तस्मै श्रीगुरवे नमः ।
- ४) सन्तः स्वयं परहितेषु कृताभियोगाः ।

Q4 Write a detail essay on काव्यप्रयोजन s and 'काव्यहेतुः'

15

काव्यप्रयोजने व काव्यहेतु याविषयी सविस्तर निबंध लिहा.

Q5 Explain the ideas expressed in the text 'विनोद'

15

'विनोद' या पाठात सांगितलेले विचार स्पष्ट करा.

Q6 Write in detail the characteristics of पण्डित mentioned by सुभोषितकार s सुभाषितकारांनी पंडीतांची कोणती लक्षणे सांगितली आहेत ते सविस्तर लिहा. 15

Q7 Write critical paragraph on any two विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणतेही दोन) 15

- १) नित्यदुःखिताः षड् मानवाः।
- २) गुरुमहिमा।
- ३) तस्मात् ज्ञानमयो भव।

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1036
FACULTY OF HUMANITIES
B.A./B.Sc. S.Y. (Sem-IV)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (SL) - IV
Girvan Manjari -B

[Time: 2:00 Hours]

[Max. Marks: 50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

- i) Attempt all questions.
- ii) Draw neat and well-labelled diagrams wherever necessary.

Q. 1

Translate any three of the following
 खालीलपैकी कोणत्याही तीनचे भाषांतर करा.

15

अ) यत्र कविरात्मशभ्या वस्तु शरीरं च नायकं चैव। औत्पत्तिकं प्रकुरुते प्रकरणमिति तद् बुधैयम्।
 विप्रवणिक् सचिवानां पुरोहितामात्यसार्थवाहानाम्। चरितं यत्रैकविधं ज्ञेयं तत्प्रकरणं नाम।।

आ) समस्तवेदोपनिषदुराणाम्,
 आरण्यकानामपि ब्राह्मणानाम्।
 पुराणरामायणभारतानाम्,
 वेदान्तसांख्यादिकदर्शनानाम्।।

इ) हस्ती स्थूलतनुः सचाङ्गशवशः किं हस्तीमाजोङ् कुशः?
 वर्ज्णामिहताः पतन्तिगिरयः किं शैलमात्रः पविः?
 दीपे प्रज्वलिते विनश्यति तमः किं दिपमात्रं तमः?
 तेजो यस्य विराजते स बलवान् स्थूलेषु कःप्रत्ययः?

ई) कस्तर्हि शब्दः। येनोच्चरितेन सास्त्रालाङ् गूलककु दखुरविषाणिना सम्प्रत्ययो भवतिसशब्दः।
 प्रतीतपदार्थको ध्वनिःलोके शब्दं इत्युच्येत।
 तद्यथा- शब्दं कुरु, मा शब्दं कार्षीः शब्दकार्ययम् माणवक इति ध्वनिं कुर्वन्नेवमुच्येत। तस्माद्
 ध्वनिः शब्दः।

Q. 2

Explain with reference to the context any two of the following.
 खलिलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भा सह स्पष्टिकरण करा.

10

- (१) याति यन्तु प्रमोदेन गजो व्यालत्ववाच्यताम्।
- (२) प्रतीतपदार्थको ध्वनिः लोके शब्दः इत्युच्येत।
- (३) सत्यान्न प्रमदितव्यम्।

Q. 3 Write critical paragraph on any two.
कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा. 10

- (१) शार्दूल विक्रीडितम्।
- (२) व्याकरण प्रयोजने।
- (३) प्रकरणम्।

Q.4 दशरूपकलक्षणे विषद करा. 15

OR/किंवा

Describe in your own words thoughts about the following in
कृषीसूक्तात वर्णन केलेले शेतीविषयक विचार तुमच्या शब्दात लिह.

Total No. of Printed Pages :4

SUBJECT CODE NO:- C-3021
FACULTY OF COMMERCE AND MANAGEMENT
B.Com F.Y. (Sem-II)
Examination November/December-2022
Sanskrit (SL) Paper – II
(Sanskrit Sarita - B)

[Time: Three Hours]

[Max.Marks:80]

N.B

Please check whether you have got the right question paper.

- i) Q. 1 is compulsory
 ii) Solve any 4 questions from 2 to 7

Q.1 A) Write multiple choice questions. (any five)

05

कोणतेही पाच बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा.

- 1) वरुणं _____ उपससार।
 १) मातरम् २) पितरम् ३) देवम्
- २) _____ आवरणं पर्यावरणम्।
 १) परितः २) इतस्ततः ३) उभयतः
- ३) कालिदासादिनामिव _____।
 १) धनम् २) यशः ३) परमार्थः
- ४) जामातरः भोजनलुब्धाः _____ गन्तुं नेच्छन्ति।
 १) विद्यालयं २) ग्रामं ३) गृहं
- ५) पर्जन्यः _____ स उ न पिपर्तुः।
 १) माता २) पिता ३) स्वसा
- ६) जानकी नायकम् _____ भजे।
 १) रावणम् २) रामचंद्रं ३) गोपालम्

B) Answer in one sentence any five

05

एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)

- १) भृगु वरुणसंवादामध्ये किती कोशांचे ज्ञान करून दिले आहे.
 How many कोश's knowledge is given in भृगु वरुणसंवादः
- २) प्रदुषणाचे प्रकार किती?
 How many types of pollution?

- ३) कालिदासाला कीर्ती कशामुळे मिळाली.
What is reason behind Kalidasa's success?
- ४) धक्काबुक्कीमुळे कोणता जावई निघून गेला?
Which Son in law ran away after fisticuffs.
- ५) अच्युताष्टकम् ची रचना कोणी केली?
Who wrote अच्युताष्टकम्?
- ६) स्वातंत्र्यप्रतिज्ञा हा पाठ कोणत्या ग्रंथातून घेतला आहे.
From which book the chapter स्वातंत्र्यप्रतिज्ञा is extracted.

C) Fill in the blanks (any five)
रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही पाच)

05

- १) अत्रेन जातानि _____
१) धावन्ति २) गच्छन्ति ३) जीवन्ति
- २) लतावृक्षादयोः अस्माकं _____ सन्ति।
१) बान्धवाः २) रिपवः ३) सेवकाः
- ३) रामादिवत् _____ न रावणादिवत्।
१) पठीतव्यं २) खादितव्यं ३) वर्तितव्यं
- ४) देहि मे _____ अन्यथा त्वां मारयिष्यामि।
१) कंकणम् २) रुप्यकम् ३) पुस्तकम्
- ५) स्थिरं _____ कृणुते।
१) मनः २) वाहन ३) भोजनम्
- ६) हर हर _____
१) गंगे २) महादेव ३) कृष्ण

D) Write true or false (any five)
चूक कि बरोबर लिहा (कोणतेही पाच)

05

- १) विज्ञानं ब्रम्हेति व्यजानात्।
- २) पर्यावरण रक्षणं न आवश्यकम्।
- ३) धर्मकार्यमिदंपुण्यं लोककल्याण हेतुकम्।

- ४) पुरोहितस्य पुत्रौ द्वौ पञ्च च कन्याः सन्ति।
- ५) सवृता भूत्वा वाचं न वदत भद्रया।
- ६) धर्मस्य त्वरिता गतिः।

Q.2 Translate any three of the following
खालीलपैकी तीनचे भाषांतर करा.

15

- १) मनो ब्रम्हेति व्यजानात्। मनसो होव
खल्विमानि भूतानि जायन्ते। मनसा
जातानि जीवन्ति। मनः प्रयन्त्यभिसंविशन्ति।
तद्विज्ञाय। पुनरेव वरुणं पितरमुपससार।
अधीहि भगवो ब्रम्हेति। तं होवाच।
तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व॥
- २) यत्र खगानां मधुर कुजनं
तथा मृगानां मुकतविहरणम्।
यत्र न वायोर्ध्वनेर्दूषणं
जलान्नयोर्वा कलुषीकरणम्॥
- ३) एवं कथयित्वा उपानृहं गृहीत्वा सःताडयितुं
धावितः। द्वावपि तो पितापूत्रौ परस्परं
युध्यमानौ दृष्ट्वा केशवः तयोर्मध्ये
गत्वा, मा युध्येथाम्, मा युध्येथाम् इत्युकत्वा
स्थितः। तदा सदुरोहितः हे जामातः
अपसर अपसर। इत्युकत्वा तं पादत्राणेन
अताडयत्।
- ४) केशवं पतितं दृष्ट्वा द्रोणो हर्षमुपागतः।
रुदन्ति कौरवाः सर्वे हा केशव कथंगतः॥
शङ्करंपतितं दृष्ट्वा पार्वती हर्षनिर्भराः।
रुरुदुः पन्नगा सर्वे हा हा शङ्कर॥

Q.3 Explain with reference to the context any three.
खालीलपैकी कोणत्याही तीनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

15

- १) आनन्दो ब्रम्हेति व्यजानात्।
- २) छायामन्यस्य कुर्वन्ति तिष्ठान्ति स्वयमातेषु।
- ३) काव्यं यशसे ऽर्थकृते।
- ४) स भवति खरतुल्यो मानवो मानहीनः।

- Q.4 Explain the Philosophy in भृगुवरुणसंवादः
भृगुवरुणसंवादातील तत्वज्ञान स्पष्ट करा. 15
- Q.5 Explain the importance of environmental protection.
पर्यावरणक्षणाचे महत्व स्पष्ट करा. 15
- Q.6 Write the moral of the story चतुर्जामातृणां कथा
चतुर्जामातृणां कथेचे तात्पर्य लिहा. 15
- Q.7 Write critical paragraph on any two.
कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा. 15
- १) शिवेतरक्षतये
  - २) माता भूमिः पुत्रोऽ हं पृथिव्याः।
  - ३) परिश्रमाचे महत्व.

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1012
FACULTY OF HUMANITIES
B.A./B.Sc./B.S.W. F.Y. (Sem-I)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (SL) Paper – I
(Sanskrit Sarita - A)

[Time: 1:30 Hours]

[Max. Marks:50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

1. Attempt all Questions.
2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Translate Any two of the following

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे भाषांतर करा.

1) याः प्रीणयेत् सुचारितैः पितरं स पुत्रो

यद्भ्रतुरिव हितमच्छति तत्कलत्रम्ह
तन्मित्रमापरि सुखेचसमक्रियं यत्
एतत्त्वयं जगति पुण्यकृतो लभन्तो ॥

2) न प्ररिचयं रक्षति । नाभिजनमीक्षते ।

न रूपमालोकयाते, न कुलक्रममनुवर्तते ।
न शिलं पश्चाति । न वैदग्ध्यं गणयति ।
न श्रुतमा कर्णयति । न धर्ममनुरु ध्यते ।
न त्यागमाद्रियते । न विशेषज्ञातां विचारयति ।
न च पालयति । न सत्यमनु बुध्यते ।
न लक्षणं प्रमाणो करोति ।
गन्धर्वनगर लेखे व पश्चत एव नश्यति ।

10

- 3) शोषणं भवसिन्धोश्च प्रापणं सारसम्पदः
 यस्य पादोदकं सम्यक् तस्मै श्रीगुरवे नमः
 न गुरोरधिकं तत्त्वं न गुरोरधिकं तवः।
 तत्वज्ञानात्परं नास्ति तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

Q.2 Explain with performance to the context any two of the following.

10

खालीलपैकी कोणत्याही दोनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण कराः।

- 1) बुद्धि हिना : विनश्यन्ति यथा ते सिंहकारकाः ।
- 2) सौख्यं कृतः प्राणिनाम् ।
- 3) आहारा : सात्विक प्रियाः।

Q.3 Write critical paragraph on any two कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा

10

- 1) वसुधैव कुटुम्बकम् ।
- 2) गुरु स्तुती
- 3) विज्ञान स्वरूपम्

Q.4 Explain the सिंहकारक ब्राम्हणपुत्र कथा सिंहकारक ब्राम्हण पुत्र कथा स्पष्ट करा.

10

किंवा

Describe the लक्ष्मोदोषाः in the lesson राजलक्ष्मी दोषवर्णनम् या पाठातील लक्ष्मीचे दोष वर्णन करा.

Q.5 Describe the भोजनविविज्ञानियम् in our words

10

भोजनविधी विज्ञानियम् पाणचे आपल्या शब्दात वर्णन करा.

किंवा

Explain the Importance सुभासिता with the help of 'सुभासितमाला'

'सुभासितमाला' या पद्यपाणधारे सुभासितांचे महत्व सांगा

Total No. of Printed Pages: 3

SUBJECT CODE NO: - CA-1594
FACULTY OF HUMANITIES
B.A./B.Sc. F.Y. (Sem-I)
Examination December /January-2022-23
Sanskrit (SL) Paper - I Sanskrit Subhashitani

[Time: 2:00 Hours]

[Max. Marks:40]

Please check whether you have got the right question paper.

N. B

1) All questions are compulsory.

१) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक.

Q1 A. Answer multiple choice questions (attempt all)

05

खालील बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा. (सर्व अनिवार्य)

1. Who clings to knowledge?

ज्ञानशक्तीवर आरूढ होणारा कोण?

A) वैद्य B) गुरु C) श्रमिक D) कुम्भकार

2. Another's wealth should be treated like _____

दुसऱ्याच्या संपत्तीला _____ मानावे.

A) सुवर्णवत् B) रजतवत् C) ताम्रवत् D) लोष्ठवत्

3. कन्याराशिस्थितो नित्यं ___ दशमो ग्रहः।

A) भ्राता B) पिता C) जामाता D) श्वशुरः

4. How is the statement 'Sometimes happiness is the cause of sadness, sometimes happiness comes from pain?'

'कधी सुख हे दुःखाला कारण होते कधी दुःखातूनही सुख निघते' हे विधान कसे आहे?

A) False चूक B) True बरोबर
C) Half-truth अर्धसत्य D) can't tell सांगता येत नाही

5. Which of the following is the correct option?

खालीलपैकी योग्य पर्याय कोणता?

A) सर्व परवशं दुःखम् B) सर्वमात्मवशं सुखम्
C) सुखाद् दुःखं सुराणामप्यधिकम् D) वरील सर्व All of above

B. Answer in one sentence. (Attempt all)

05

एका वाक्यात उत्तरे द्या. (सर्व अनिवार्य)

1. Which is the best ornament according to सुभाषितकार?

सुभाषितकारांच्या मते सर्वश्रेष्ठ अलंकार कोणता?

2. Who acquire भोग and मोक्ष for their s शिष्याs?
भोग आणि मोक्ष दोन्ही मिळवून देणारे कोण?
3. In the lesion सुखदुःखविचार regular income and a healthy body are counted as happiness or sadness?
सुखदुःखविचार या पाठात; नियमित धनप्राप्ती आणि निरोगी सुदृढ शरीर, यांची गणना सुखदुःखांपैकी कशात केली आहे?
4. What is the thing that the bad people like but the gentlemen are ___?
दुर्जनांना आवडणारी पण सज्जनांची नावडती गोष्ट कोणती?
5. What things does 'सुभाषितकार' say that students should leave?
विद्यार्थ्यांनी कोणती गोष्ट सोडावी असे सुभाषितकार सांगतात?

Q2 Explain the following sentences in full (any two)

10

खालील वाक्यांचे पूर्ण स्पष्टीकरण करा. (word limit 60 words / शब्दमर्यादा 60 शब्द)

१. वेदान्ताम्बुजसूर्याय तस्मै श्रीगुरवे नमः।
२. परोपकाराय सतां विभूतयः।
३. यावज्जीवं च तत्कुर्यात् येन प्रेत्य सुखं वसेत्।
४. उद्योगः खलु कर्तव्यः फलं मार्जारवत् भवेत्।

Q3 Attempt answer in short (any two)

10

थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

(Word limit 60 words / शब्द मर्यादा ६० शब्द)

1. Write the thoughts expressed in the lesson 'विनोद'
'विनोद' या पाठात व्यक्त झालेले विचार लिहा.
2. Write the size types of happiness
सहा प्रकारचे सुख कोणकोणते ते लिहा.
3. Write the thoughts in the lesson 'पंडितलक्षण'
'पंडितलक्षण' या पाठातील विचार लिहा.
4. Explain the importance of परोपकार
परोपकाराचे महत्व विशद करा.

Q4 Explain in detail सुभाषितकार's thoughts on ज्ञान and बुद्धी (word limit 200 words)
काव्याची प्रयोजने सविस्तर विवेचित करा. (शब्दमर्यादा २०० शब्द)

10

OR /किंवा

Explain 'काव्यप्रयोजनामि' in detail (word limit 200 words)

ज्ञान व बुद्धी विषयीचे सुभाषितकारांचे विचार सविस्तर विशद करा. (शब्दमर्यादा २०० शब्द)

Total No. of Printed Pages:4

SUBJECT CODE NO:- C-3005
FACULTY OF COMMERCE & MANAGEMENT
B.Com F.Y. (Sem-I)
Examination November/December-2022
Sanskrit (SL) Paper – I
(Sanskrit Sarita - A)

[Time: 3 Hours]

[Max. Marks:80]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

- 1) Q.1 is compulsory
- 2) solve any 4 questions from 2 to 7

Q.1

A) Write multiple choice questions (any five)
 कोणतेही पाच बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा

05

- १) अभिज्ञानशाकुन्तलस्य नायकः कः ?
 अ) उदयनः ब) दुष्यन्तः क) चारुदत्तः
- २) महाकवेः भासस्य एषा कृतिः अस्ति।
 अ) स्वप्नवासवदत्तम् ब) मुद्राराक्षसम् क) अभिज्ञानशाकुन्तलम्
- ३) ----- कवीनां निकषं वदन्ति।
 अ) गद्यं ब) पद्यं क) वाक्यं
- ४) 'गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुः गुरुर्देवो महेश्वरः।' एषा पङ्क्तिः कुत्र वर्णिता?
 अ) अच्युताष्टके ब) चर्पटपञ्जरिकास्तोत्रे क) श्रीगुरुस्तोत्रे
- ५) "प्राचीन भारतीय संस्कृतीयम्" इति ग्रन्थस्य कर्ता कः ?
 अ) वर्णेकरमहोदयः ब) रेणापुरकरमहोदयः क) घोणेकरमहोदयः
- ६) सर्वेषामपि सर्वकारणमिदं -----परंभूषणम्।
 अ) सुजनता ब) शौर्यम् क) शीलम्

B) Answer in one sentence (any five)

एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच)

05

- १) उद्योगी अशा सिंहासारख्या श्रेष्ठ पुरुषाला काय मिळते?
 What does the great person receives who is delegant like a lion

- २) गन्धर्वाच्या नगरीप्रमाणे पाहता पाहता नष्ट होणारी कोण?
Name the thing which disappears within short while like गन्धर्वनगरी
- ३) जयन्त कुणाचा मुलगा?
Who's son जयन्त is ?
- ४) जिवंत झाल्यावर सिंहाने काय केले ?
What did lion do when he became alive.
- ५) वासवदत्ता हि कोणत्या नाटकाची नायिका आहे?
वासवदत्ता is the heroin of which Drama.
- ६) राजा दुष्यन्त जंगलात कशासाठी गेलेले असतात ?
Why did दुष्यन्त went to the forest?

C) Fill in the blanks (any five)
रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही पाच)

- १) वेजदण्डैरिव उत्सार्यन्ते ----- ।
अ) गुणाः ब) दोषाः क) पशवः
- २) खिन्नं चापि ----- रमते स्वीयं मनः सर्वथा ।
अ) क्रीडनकेन ब) सुभाषितेन क) दुर्वचनेन
- ३) ----- नरजीवनस्य सुखसौविध्यप्रदं साधनम् ।
अ) विज्ञानं ब) अज्ञानं क) मिथ्याज्ञानम्
- ४) सर्वजनमनोऽभिरामं खलु ----नाम ।
अ) दुर्भाग्यं ब) सौभाग्यं क) वैराग्यं
- ५) उदारचरितानां तु ---- कुटुम्बकम् ।
अ) गृहमेव ब) नगरमेव क) वसुधैव
- ६) आहाराः ----- स्मृताः ।
अ) त्रिविधाः ब) पञ्चविधाः क) चतुर्विधाः

D) Write true or false (any five)
चूक कि बरोबर ते लिहा (कोणतेही पाच)

- १) वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव तथा जडे ।
२) बाणभट्टस्य कृतिः वेणीसंहारम् अस्ति ।

- ३) वायोः संचारणार्थाय चतुर्थमवशेषयेत्।
- ४) वत्सदेशस्य राजा उदयनः आसीत्।
- ५) लक्ष्मीः कुलक्रमम् अनुवर्तते।
- ६) वैद्यकीय सुभाषितसाहित्यम्” इति घाणेकर महोदयांना रचना अस्ति।
- ७) चत्वारोऽपि ब्राम्हणपुत्राः शास्त्रपारंगताः परन्तु बुद्धिरहिता।

Q.2 Translate any three of the following.

15

खालीलपैकी कोणत्याही तीनचे भाषांतर करा .

- १) ग्रन्था भौतिकशोधबोधविषयाः प्राग्मौनिभिनिर्मिता अद्यत्वे शतशो मिलन्ति नियतं ग्रन्थालये प्राक्तने। सिद्धं तेन सुनिश्चितं भवति यत्प्राचीनकालेऽपिच प्राप्तोऽयं विषयो बभूव नियतं विज्ञानशृङ्ग ध्रुवम्।।
- २) राजा-भद्र सेनापते , आश्रमसंनिकटे स्थिताः स्मः।
अतस्ते वचो नाभिनन्दामि।
सेनापतिः- यत् प्रभविष्णवे रोचते।
राजा -तेन हि निर्वर्तय पूर्वगतान् वनग्राहिणः।
यथा न मे सैनिकाः
तपोवनमुपरुन्धन्ति तथा निषेद्धव्याः।
- ३) अखण्डमण्डलाकारं व्याप्तं येन चराचरम्।
तत्पदं दर्शितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः।।
अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानाज्जनशलाकया।
चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः।।
- ४) तथानुष्ठिते तैः मार्गाश्रितैः अटव्यां मृतसिंहस्य अस्थीनि दृष्टानि। ततश्च एकेन अभिहितम् अहो अद्य विद्याप्रत्ययः क्रियते। किञ्चिदेतत् सत्त्वं मृतं तिष्ठति। तद्विद्याप्रभावेण जीवनसहितं कुर्मः। अहम् अस्थिसंचयं करोमि, ततः च एकेन औस्तुक्याद अस्थिसंचयः कृतः।
द्वितीयेन चर्ममांसरुधिरं संयोजीतम्।

Q.3 Explain with reference to the context any three कोणत्याही तीनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

15

- १) इयं संवर्द्धनवारिधारा तृष्णाविषवल्लीनाम्।
- २) शमप्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि दाहात्म कमस्ति तेजः।
- ३) मिताःस्यु सात्विकाहाराः राजसा पूर्णभोजनाः।
- ४) अनपराद्ध इदानीमार्यपुत्रः।

Q.4 Write the सिंहकारकब्राम्हणपुत्रकथा with it's moral सिंहकारकब्राम्हणपुत्रकथा सांगून तात्पर्य स्पष्ट करा.

15

- Q.5 Explain the thoughts about गुरू expressed in श्रीगुरूस्तोत्र.
श्रीगुरूस्तोत्रात गुरुंबद्दल व्यक्त झालेले विचार विशद करा. 15
- Q.6 Explain in detail the rules of भोजनविधी in संस्कृतवैद्यक साहित्य.
संस्कृतवैद्यक साहित्यात भोजनविधी विषयीचे कोणते नियम सांगितले आहेत ते सविस्तर लिहा. 15
- Q.7 Write critical paragraph on any two
कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा. 15
- १) राजलक्ष्मीदोषा : ।
  - २) सात्विकप्रिया : आहारा : ।
  - ३) प्राचीनभारते विज्ञानम् ।

Total No. of Printed Pages :4

SUBJECT CODE NO:- C-3021
FACULTY OF COMMERCE AND MANAGEMENT
B.Com F.Y. (Sem-II)
Examination November/December-2022
Sanskrit (SL) Paper – II
(Sanskrit Sarita - B)

[Time: Three Hours]

[Max.Marks:80]

N.B

Please check whether you have got the right question paper.

- i) Q. 1 is compulsory
 ii) Solve any 4 questions from 2 to 7

Q.1 A) Write multiple choice questions. (any five)

05

कोणतेही पाच बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा.

- 1) वरुणं _____ उपससार।
 १) मातरम् २) पितरम् ३) देवम्

- २) _____ आवरणं पर्यावरणम्।
 १) परितः २) इतस्ततः ३) उभयतः

- ३) कालिदासादिनामिव _____।
 १) धनम् २) यशः ३) परमार्थः

- ४) जामातरः भोजनलुब्धाः _____ गन्तुं नेच्छन्ति।
 १) विद्यालयं २) ग्रामं ३) गृहं

- ५) पर्जन्यः _____ स उ न पिपर्तुः।
 १) माता २) पिता ३) स्वसा

- ६) जानकी नायकम् _____ भजे।
 १) रावणम् २) रामचंद्रं ३) गोपालम्

B) Answer in one sentence any five

05

एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)

- १) भृगु वरुणसंवादामध्ये किती कोशांचे ज्ञान करून दिले आहे.
 How many कोश's knowledge is given in भृगु वरुणसंवादः
- २) प्रदुषणाचे प्रकार किती?
 How many types of pollution?

- ३) कालिदासाला कीर्ती कशामुळे मिळाली.
What is reason behind Kalidasa's success?
- ४) धक्काबुक्कीमुळे कोणता जावई निघून गेला?
Which Son in law ran away after fisticuffs.
- ५) अच्युताष्टकम् ची रचना कोणी केली?
Who wrote अच्युताष्टकम्?
- ६) स्वातंत्र्यप्रतिज्ञा हा पाठ कोणत्या ग्रंथातून घेतला आहे.
From which book the chapter स्वातंत्र्यप्रतिज्ञा is extracted.

C) Fill in the blanks (any five)
रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही पाच)

05

- १) अत्रेन जातानि _____
१) धावन्ति २) गच्छन्ति ३) जीवन्ति
- २) लतावृक्षादयोः अस्माकं _____ सन्ति।
१) बान्धवाः २) रिपवः ३) सेवकाः
- ३) रामादिवत् _____ न रावणादिवत्।
१) पठीतव्यं २) खादितव्यं ३) वर्तितव्यं
- ४) देहि मे _____ अन्यथा त्वां मारयिष्यामि।
१) कंकणम् २) रुप्यकम् ३) पुस्तकम्
- ५) स्थिरं _____ कृणुते।
१) मनः २) वाहन ३) भोजनम्
- ६) हर हर _____
१) गंगे २) महादेव ३) कृष्ण

D) Write true or false (any five)
चूक कि बरोबर लिहा (कोणतेही पाच)

05

- १) विज्ञानं ब्रम्हेति व्यजानात्।
- २) पर्यावरण रक्षणं न आवश्यकम्।
- ३) धर्मकार्यमिदंपुण्यं लोककल्याण हेतुकम्।

- ४) पुरोहितस्य पुत्रौ द्वौ पञ्च च कन्याः सन्ति।
- ५) सवृता भूत्वा वाचं न वदत भद्रया।
- ६) धर्मस्य त्वरिता गतिः।

Q.2 Translate any three of the following
खालीलपैकी तीनचे भाषांतर करा.

15

- १) मनो ब्रम्हेति व्यजानात्। मनसो होव
खल्विमानि भूतानि जायन्ते। मनसा
जातानि जीवन्ति। मनः प्रयन्त्यभिसंविशन्ति।
तद्विज्ञाय। पुनरेव वरुणं पितरमुपससार।
अधीहि भगवो ब्रम्हेति। तं होवाच।
तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व॥
- २) यत्र खगानां मधुर कुजनं
तथा मृगानां मुकतविहरणम्।
यत्र न वायोर्ध्वनेर्दूषणं
जलान्नयोर्वा कलुषीकरणम्॥
- ३) एवं कथयित्वा उपानृहं गृहीत्वा सःताडयितुं
धावितः। द्वावपि तो पितापूत्रौ परस्परं
युध्यमानौ दृष्ट्वा केशवः तयोर्मध्ये
गत्वा, मा युध्येथाम्, मा युध्येथाम् इत्युकत्वा
स्थितः। तदा सदुरोहितः हे जामातः
अपसर अपसर। इत्युकत्वा तं पादत्राणेन
अताडयत्।
- ४) केशवं पतितं दृष्ट्वा द्रोणो हर्षमुपागतः।
रुदन्ति कौरवाः सर्वे हा केशव कथंगतः॥
शङ्करंपतितं दृष्ट्वा पार्वती हर्षनिर्भराः।
रुरुदुः पन्नगा सर्वे हा हा शङ्कर॥

Q.3 Explain with reference to the context any three.
खालीलपैकी कोणत्याही तीनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

15

- १) आनन्दो ब्रम्हेति व्यजानात्।
- २) छायामन्यस्य कुर्वन्ति तिष्ठान्ति स्वयमातेप।
- ३) काव्यं यशसे ऽर्थकृते।
- ४) स भवति खरतुल्यो मानवो मानहीनः।

- Q.4 Explain the Philosophy in भृगुवरुणसंवादः
भृगुवरुणसंवादातील तत्वज्ञान स्पष्ट करा. 15
- Q.5 Explain the importance of environmental protection.
पर्यावरणक्षणाचे महत्व स्पष्ट करा. 15
- Q.6 Write the moral of the story चतुर्जामातृणां कथा
चतुर्जामातृणां कथेचे तात्पर्य लिहा. 15
- Q.7 Write critical paragraph on any two.
कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा. 15
- १) शिवेतरक्षतये
  - २) माता भूमिः पुत्रोऽ हं पृथिव्याः।
  - ३) परिश्रमाचे महत्व.

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1028
FACULTY OF HUMANITIES
B.A./B.Sc./B.S.W. F.Y. (Sem-II)
Examination November/December- 2022
Sanskrit (SL) - II
(Sanskrit Sarita-B)

[Time: 2:00 Hours]

[Max. Marks: 50]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B

Q.1 Translate any two of the following
 खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे भाषांतर करा

10

- 1) आनन्दो ब्रह्मेति व्यजनात् ॥ आनन्दाहृदयेष
 खल्विमानि भूतानि जायन्ते ॥ आनन्देन
 जातानि जीवन्ति ॥ आनन्दं प्रयन्त्यभिसं-
 विशन्तीति ॥ सैषा भार्गवी वारुणी विद्या ! !
 परमे व्योमन् प्रतिष्ठिता । स य एवं वेद
 प्रतितिष्ठति ॥ अन्नवानन न्नादो भवति ॥
 महान भवति प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन
 महान कीर्त्या ॥
- 2) आस्तां तावदहो समुद्रमहिमा दूरेऽपि कर्णप्रियः
 तीरे यस्य पिपासयैव मरणं प्राप्नोति शीघ्रं जनः ।
 तस्मादम्बुनिधेर्वरं लघुसरः कूपोऽथवा वापिका
 यत्र स्वीयकर व्दयेन सलिलं पेपीयते स्वेच्छया ॥
- 3) माधवी - आचार्य, कथं भवति वायुप्रदूषणम्?
 आचार्यः - औद्योगिकीकरणं, यान्त्रिकी करणं,
 जनानां तेषां वाहनानां प्रतिदिनं
 वर्धनमाना संख्या एव अत्र कारणम्।
 तेन च व्याधयोऽपिवर्धन्ते ।
 नारायण :- आचार्य वृक्ष विनाशादपि
 पर्यावरणं दूषितं भवति इति मया
 पठितम् । अपि तद् सत्यम्।
 आचार्यः - सत्यमिदम्। निवासार्थं, गृह
 निर्माणार्थं च जनैः महाराज्यान्यपि
 छियन्ते । नूनं वृक्षविनाशः आत्मविना
 शारा कल्पते।

Q.2 Explain with reference to the content very two of the following
खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा। 10

- 1) परितः आवरणं पर्यावरणम् ।
- 2) माता भूमिः पुत्रोऽहं पृथिव्याः ।
- 3) न ऋते श्रान्तस्य संख्याय देवाः ।

Q.3 Write critical paragraph on any two of the following:
खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा. 10

1. अच्युताष्टकम् विवृणत।
2. धराम व्यथरीकुर्वन् मानवः किं न दानवः ।
3. दानमहिमा ।

Q.4 Describe the importance of वेदा in social welfare |
समाजकल्याणासाठी वेदांचे महत्व स्पष्ट करा. 10

OR/किंवा

Discuss in detail मम्मट's 'काव्य प्रयोजनानि'
मम्मटाच्या काव्यशास्त्रानुसार काव्यप्रयोजने स्पष्ट करा.

Q.5 Explain what lesson is learnt about behavior Through चतुर्जामातृणाम् कथा
चतुर्जामातृणां कथेच्या माध्यमातून वर्तणूकीचा कोणता धडा मिळतो ते स्पष्ट करा. 10

OR/ किंवा

Describe in detail the 'स्वातंत्र्यप्रतिज्ञा' taken in the temple of रोहिडेश्वर
रोहिडेश्वर मंदिरातील स्वातंत्र्यप्रतिज्ञेचे सविस्तर वर्णन करा.

Total No. of Printed Pages:2

SUBJECT CODE NO:- A-1020
FACULTY OF HUMANITIES
B.A./B.Sc S.Y. (Sem-III)
Examination November/December-2022
Sanskrit (SL) - III
(Girvan Manjari-A)

[Time: 2:00 Hours]

[Max. Marks: 50]

Please check whether you have got the right question paper.

Q.1 Translate any three of the following:
भाषान्तर करा (कोणतेही तीन)

15

- 1) कस्मिश्चिन्नगरे चन्द्रो नाम भूपतिः प्रतिवसति स्म । तस्य पुत्रः वानरक्रीडारताः वानरयुंथ नित्यमेव अनेकभोजनभक्ष्यदिभिः पुष्टिं नयन्ति स्म। अथ वानरयूथाधिपो यःस औशनस बार्हस्पत्य – चाणक्यमतवित्तदनुष्ठाता च तान सर्वानध्यापयति स्म।
- 2) अथ सहसं सो ऽ ब्रवीत् – 'को नाम खपुष्पयितः इशशृङ्गयितः सरीसप – श्रवणायितः भेक रसनायीतः च शिवोडासी? य एनं रक्षिष्यति दृष्यतां इव एवैषोडस्मभिः पारोर्बद्ध्वा चपेटैस्ताडयमानो विजयपुरं नीयते ।
- 3) प्रावेपा मा बृहतो मादयन्ति प्रवातेजा इरिणो वर्वतानाः । सोमस्येव मौजवतस्य भक्षो विभीदको जगृविर्महामच्छान् ॥
- 4) वित्तं च संचित्य मितव्ययेन स क्रीतावन् दुर्लभ पुस्तकानि। विद्याधनं च क्षणशो विचित्य सोडवर्धयज्ज्ञाननिधिं निरन्तरम्॥ तत्रार्थशास्त्रे प्रथितां च संस्था भीमः प्रविष्टोनिज – पाटवेन॥

Q.2 Explain with reference to the context (any two)
कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा.

10

- 1) भोजने चामृतं वारि भोजनान्ते विषप्रदम्।
- 2) भज गोविन्दं भज गोविन्दं मूढमते।
- 3) न तत्र दोषं पश्यामि यो दुष्टे दुष्टमाचरेत् ।

Q.3 Write a critical paragraph on any two
कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा.

10

- 1) चर्पटपजारिकास्तोत्रम्
- 2) अरिषड्वर्गत्यागः
- 3) अक्षसुक्ताचे वेगळेपण
Uniqueness of अक्षसूक्त

Q.4 अन्नजलविषयी शास्त्रीय माहिती सविस्तर सांगा.

Write in detail about scientific methods of अन्नजलग्रहण

or किंवा

योगाच्या आठ अंगांचा नामनिर्देश करून त्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

Explain the nature of अष्टांगयोग in detail.

15

Total No. of Printed Pages:04

SUBJECT CODE NO:-C-3029
FACULTY OF COMMERCE AND MANAGEMENT
B.Com S.Y (Sem-IV)
Examination November/December-2022
Sanskrit (SL) Paper– IV

[Time: 3:00 Hours]

[Max. Marks: 80]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B
- i) Q.1 is compulsory.
  - ii) Solve any 4 questions from 2 to 7
- Q. 1
- A) Write multiple choice questions (any five) 05
- कोणतेही पाच बहुपर्यायी प्रश्न सोडवा
- 1) स्वाध्याय प्रवचनाभ्यां न _____।
 अ) प्रमदितव्यम्   ब) प्रमदः   क) उपासितव्यम्
  - 2) असन्देहार्थं चाध्येयं _____।
 अ) व्याकरणम्   ब) निरुक्तम्   क) काव्यम्
  - 3) सा _____ खलु सेवनीया।
 अ) देववाणी   ब) गीर्वाणवाणी   क) वाणी
  - 4) आगम नाम किम्?
 अ) व्याकरणप्रयोजनम्   ब) काव्यप्रयोजनम्   क) रूपकलक्षणम्
  - 5) कति रूपकाणि सन्ति?
 अ) ५   ब) ७   क) ९   ड) १०
  - 6) मुद्राराक्षस नाटकस्य रचयिता?
 अ) कालिदासः   ब) विशाखदत्तः   क) शुद्रकः
- B) Answer in one sentences (any five) 05
- एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच)
- 1) Who is वृषल?
 वृषल कोण होता?

- 2) सा देववाणी सकलैः न सुसेव्या।
- 3) अल्पाक्षरमसान्दिग्धं सारवह विश्वतोमुखम्।
- 4) आचार्यदेवो भव।
- 5) नन्दकुलविद्वेषिना दैवेन।
- 6) अशुद्धं ज्ञेयं प्रहसनं तु।

Q. 2 Translate any three of the following-

15

खालीलपैकी तीनचे भाषांतर करा.

- 1) असन्देहार्थं चाध्येयं व्याकरणम्। याज्ञिकाः पठन्ति-स्थूलपृषतीमाञ्जिणीमनड्वाही-मालभेतेति। तस्यां सन्देहः - स्थूला चासौ पृषती च स्थूलपृषती, स्थूलानि पृषन्ति यस्याः सेयं स्थूलपृषतीति। तां नावेयाकरणः स्वरतोध्यवस्यति-यदि पूर्वपदप्रकृतिस्वरत्वं ततो बहुव्रीहिः, अथ समासान्तोदात्तत्वं ततस्पुरुष इति।
- 2) यथा कुडल कृष्णवेणीभेणसी नद्योः संगमे मिरिंज देशमध्येऽथ तिष्ठमानं कूडलदाम वाडग्रामं सवृक्षमालाकुलं क्षेत्रस्थलवाट सहितं नवविधान-संयुक्तं चतुराघाटोपेतं स्वसीमापर्यन्तं श्रीमत्कृष्णवेणीकुवेणीसंगमात् (संगमे) श्रीमदाद्यस्वयंभुवे श्रीकोप्येश्वरदेवाय सकलांगभोगरंभोग परिमल परिपूरणार्थं अष्टविधार्चनिमित्तं शासनोदकेन प्रदत्तवान्।
- 3) प्रहसनमपि विज्ञेयं द्विविधं शुद्धं तथा च संकीर्णम्।
अविकृत भाषचारं विशेष भावोपपन्नचरित पदम्।
नियतगति वस्तु विषयं शुद्धं ज्ञेयं प्रहसनं तु।
अनिभृतवेष परिच्छद चेष्टित करणैस्तु संकीर्णम्।
- 4) शुनीरेह स्म मे जुषेथाम्।
यह दिवि चक्रथुः पयस्तेनेमामुप सिञ्चतम्।
सीते वन्दामहे त्वार्वाची सुभगे भव।
यथा नः सूना असौ यथा नः सुफलाः भुव।

- Q. 3 Explain with reference to the context (any five) 15
 खालीलपैकी कोणत्याही तीनचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.
 1) प्रख्यावस्तुविषयं प्रख्यातोदात्तनायकं चैव।
 2) अस्तोभमनवधं च सूत्रं सूत्रविदो विदुः।
 3) सत्यान्न प्रमदितव्यं
 4) तेषां कथं नु हृदयं न भिनत्ति लज्जा।
- Q.4 Write in detail about 15
 व्याकरणप्रयोजनानि व्याकरणाची प्रयोजने सविस्तर लिहा
- Q.5 Write a brief note on कृतककलह 15
 कृतक कलहावर सविस्तर टिप लिहा
- Q.6 Write in detail about छात्रानुशासनम् 15
 छात्रानुशासनम् विषयी सविस्तर लिहा
- Q.7 Write critical paragraph on any two 15
 विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणतेही दोन)
 1) कृषीसूक्त
 2) Short note on पुराभिलेखविद्या
 पुराभिलेखविद्येवर संक्षिप्त टिप